

Kjell Kallenberg

Avskedstal OP

Den 23 febr. 2014

70-tal

Nyfyllda 30 år stod jag för första gången för 37 år sedan i februari månad i denna predikstol. Karl-Erik hade rekryterat mig till uppgiften som sjukhuspräst. Sjukhuskyrkan var vid den tiden en organisation som då i stort sett bara bestod av ett tomt rum längst upp i NP-blocket = B-huset. Min företrädare hade slutat några månader tidigare.

Jag gick in för uppgiften med liv och lust. Inte minst den intellektuella utmaningen att stängas med medicinare och naturvetare var utmanande. På nåt sätt tycks jag ha triggat dom. Luncherna förvandlades till små filosofiseminarier. Det var hög stämning.

Om jag skulle tvingas välja var mitt hjärta och min identitet finns som präst, så är det just i uppgiften som sjukhuspräst. I den uppgiften är man såväl arbetsplatspräst, som själasörjare för patienter, anhöriga och personal. Det är kyrkan mitt i livet och för den delen även döden. Där ges några av de svåraste besked msk kan få och erfarenheter som utmanar allt. Det är märkligt att den uppgiften i dag uppfattas som en lite udda men angelägen verksamhet, en specialtjänst lite vid sidan om det församlingen normalt gör. Men det var ju det som var det centrala när Han en gång vandrade här på jorden och mötte människor i svåra livssituationer. De som var utstötta, sjuka och isolerade.

Jag skrev en uppsatts tillsammans med en barnläkare om två tvillingar som dog för tidigt. Det blev början till ett viktigt spår. Tillsammans med flera andra bearbetade jag under flera år frågan om omhändertagande av för tidigt födda foster. Inte minst Bertil Widman var en god vapendragare. Han gjorde inte en enda blunder, eftersom han visste hur man skulle navigera i statsapparaten. Arbetet bar frukt och ledde till lagändring och ny praxis.

70-talet var det kalla krigets realitet. Det var en värld i fruktan för att det otänkbara skulle kunna hända. Det Nevil Shute skildrat i sin roman På stranden. Vietnamkriget hade slutat två år tidigare, 1975. I Sydafrika härskade apartheid..

Internet var ännu okänt, för att inte tala om mobiler och appar. Jag skrev ännu mina predikningar på maskin, och sorterade dom i en kartotekslåda, kronologiskt efter årgångar. Om flexitid, in- och utloggning var inte tal. Man var nästan alltid inloggad, för att tala tidens språk. New public management var ett okänt fenomen. I mina mörka stunder tror jag det finns en risk att vi nu håller på att organisera och byråkratisera vår kyrka till döds.

80-tal

Vilket märkligt decennium! Jag minns det som när man en vårdag öppnar ett fönster i ett lite unket rum och känner hur vårvinden genomströmmar hela ens varelse. Jag anade att det fanns något därutån för att upptäcka, det blev lättare att andas... ett hopp väcktes till liv.

Falklandskriget pågick 1982. Jag tänker på det därför att jag vävde in reflektioner om det i flera predikningar. ÄB av Canterbury vägrade fira segern... men förslög att man skulle hedra samtliga de stupade oavsett sida.

80-talet var de stora förändringarnas tid. Den världsbild jag fötts med började krackelera. Mot decenniets slut var allt borta. Muren föll, ja hela järnridån, som delat Europa från Östersjön till Adriatiska havet. Vi fick – som det står i psalmen - smaka den framtid de fattiga hoppas, tid då murar ska falla... Land efter land blev självständigt... – och sen byggdes nya murar...

Vad har de politiska händelserna med Gud att göra?

Det är viktigt att påminna sig det självklara att allt det som är vår tro, bygger på egna och andras tolkningar och levda erfarenheter. Tron formas och omformas i bestämda kontexter i växelverkan med det myller av världsbilder och livsåskådningar som tiden rymmer. Tron lever i dialog med samtiden och i kraft av en mångtusenårig tradition. Det är inget fel att man anar ngt av den dialogen i predikan. En Estonia, en tsunami kan inte gå spårlöst förbi. De stora händelserna utmanar gudsbilder och trosantaganden.

Får det här er att vackla? frågar Jesus sina lärjungar i dagens evangelium.

Hur mycket stryk av den brutala verkligheten orkar tron med? Det finns inget sant, generellt svar. Det har hävdats att tron är *vederläggningsresistent*, och det kanske är så på ett intellektuellt plan. Men inte alltid som livserfarenhet. Ibland vacklar den egna existensens grundvalar. Då är det bra att påminna sig att det var just den sargade verkligheten Gud själv gick in i – och tog konsekvenserna av.

Under den tid arbetet med avhandlingen pågick mördades Olof Palme. Det fick mångas grundtillit att vackla. Händelsen påverkade starkt vår nationella självförståelse.

I myllret av minnen tänker jag på den *långfredag* då jag i denna predikstol vädjade om en generös kollekt för den evangelisk-lutherska kyrkan i DDR. Det var alltså innan murens fall. Jag for i väg med karbonpapper (man skrev ännu på skrivmaskin) kaffe och pengar. Men viktigast av allt hade jag med mig Sjukhuskyrkans symbol, den kanske finaste och i vart fall mest spridda symbol som Lars Eklund så generöst skänkt kyrkan. Nu finns den i flera länder i Europa som symbol för sjukhus-själavården.

Under första delen av 80-talet tog sjukhuskyrkan nästan all min tid. Det var fantastiskt att få vara med och bygga upp en ny organisation i Sverige och ett omfattande utbildningsprogram. Bertil Werkström var vårt viktigaste stöd, engagerad, närvarande, i viss mån även efter att han blev ÄB. Det var lite av nybyggaranda över det hela. De politiska grupperingarna i kyrkan var samtliga för - ett drömläge. Våra internationella kontakter stärktes och en professionell medvetenhet växte fram.

Att vara sjukhuspräst innebär till en stor del att möta människor i sorg och kris. Det är sällan nån som hör av sig när operationen lyckats eller barnet är friskt och oskadat. Med tiden blir det tungt att vara nära så mycket av livets mörker. Ett sätt att hantera det är att systematisera kunskap och erfarenheter.

Intellektualisering är enligt Anna Freud ett användbart försvar. Jag märkte med tiden att

1. Människor reagerar väldigt olika i till synes väldigt likartade situationer.
2. alla ställer livsåskådningsfrågor. Varför hände, varför just hon som var det godaste msk jag känt? Vad är det för mening med allt som händer?

Dessa reflektioner ledde fram till *Livsåskådning i kris*, som var titeln på min avhandling, där jag försökte att kombinera teoretisk reflektion och klinisk erfarenhet. Disputationen var samma höst som kyrkan återinvigdes efter en omfattande renovering. Det fanns mkt att glädjas åt.

Forskning innebär mkt slit – det är ingen sinekur. Man kan säga ca 90 % transpiration och 10 % inspiration enl. tillförlitliga studier. Församlingen var tålmodig.

En av mina många stöttepelare var prosten Torsten Holm. Han var ett vackert exempel på hur äldre prästgenerationer kan stötta de yngre. Han var ett levande uppslagsverk, mobil tack vare sin nya höft och sin käpp, och så prostinnan förstås.

Man kunde fråga honom om det mesta.

I ett tal riktat till mig sa han: I dina predikningar har man kunnat märka vilken bok för din avhandling du senast läst. Men.. det är å andra sidan bättre än när man anar att predikanten inte läst ngn bok alls.

Jag har haft lyckan att ha haft två kyrkoherdar som helhjärtat och generöst har stött mina forskningsambitioner. Jag har verkligen mkt att vara tacksam för. Det gäller inte minst den välvilja Landstinget ständigt visat, med materiella, administrativa och ekonomiska resurser.

Så blev det 90-tal

Decenniet började med Mandelas frigivning.

Den nya världen träder fram, med mobiltelefoner, ett ökat resande och en alltmer globaliserad och öppen värld.

Flera uppmanade mig att göra uppföljningsstudie till min avhandling. *Johan Unger* gjorde det möjligt i det att jag fick ta över Brita Stendahls forskningstjänst på halvtid vid Svenska kyrkans kulturinstitut, när de flyttade hem till USA.

1992 i febr. kom två böcker: Den *mognade sorgen* som var en uppföljning till avhandlingen. I den skildrades hur de som förlorat en nära anhörig hade det tre år senare. I samma veva kom *Lidandets mening*, en antologi med en rad utomordentliga författare, kring en evig existentiell fråga. Jag var redaktör och en av författarna.

Ni märker vilken ensidig tankevärld jag rörde mig i: sorg, lidande, kris och död. Ingen undran att SR ringde på Estoniadagens morgon. Så småningom var det nödvändigt att delvis byta spår.

1996 kom *Tro och värderingar i 90-talets Sverige*, Det var ngt nytt - en stor empirisk studie som vi gjorde tillsammans med SIFO.

Den handlade mkt om hälsa, tro och välbefinnande, och folks kostvanor! Det var gott om tabeller och goda möjligheter till korstabuleringar. Sambandet mellan val av matfett och livsåskådning analyserades noga! Det var inledningen till mitt viktigaste forsknings-samarbete, med prof. Gerry Larsson, vid FHS. En fruktbar samverkan som ännu består.

En norsk och en dansk bok om livssyn och hälsa såg dagens ljus, rapporter, artiklar mm. Nåja, när det gäller de senare är det mer tveksamt. En del av den eviga text-produktionen i vetenskapens värld, ser inte alltid dagens ljus.

Under alla åren har detta gudstjänstrum utgjort kontinuiteten – det som knutit samman mitt liv i dess olika skeenden. Gudstjänsterna, medvetenheten om liturgin och det heligas gestaltning... den fantastiska musiken, orgel, körerna, det instrumentala. De stora verken, oratorier och mässor. Jag har varit kaplan i Cantores sen jag var ung!

Men lika viktigt har det varit som skett i det lilla formatet. Ingeborgs kvällsprogram med kvinnokapellet, ibland endast med kvinnliga tonsättare! Det har varit en fröjd att vara med och fira dessa feministiska triumfer.

Här, i denna kyrka, fick jag hålla tal vid festkonserten när Regionsjukhuset blev Universitetssjukhus i nov 2001, två år efter att Högskolan upphöjts till Universitet. Det var viktiga händelser för vår stad.

Jag har varit värdshusvärd i Agnetas julspel för dagisbarn så länge jag kan minnas, och skrämt, må vara med skiftande framgång, de små barnen när jag vresigt dykt upp ur predikstolen, nödortfött förklädd till värdshusvärd, och meddelat att det är fullt på gästgiveriet, och hänvisat dem till stallet, för att kort därefter i ännu en skepnad dyka upp som herde, med en hopper lamm i famnen.

2000-tal

Seklet, ja till och med millenniet, inleddes med publiceringen av Människans hälsa, som försökte besvara frågan vad som är hälsans mysterium, vad det är som gör oss friska och välmående. Så småningom kom resultatet av ett mångårigt samarbete med Försvarshögskolan: Direkt Ledarskap. Boken föreföll angelägen i en delvis, på nytt, förändrad värld. Med den 11 sept. 2001 skedde en världsbildspåverkan av format, med nya krig och nya moraliska dilemman.

"Hur länge skall ni halta på båda sidor

1 Kung 18:21

Det är Elia som håller ett eldfängt tal på berget Karmel. "Hur länge skall ni hålla på så här och inte veta vilket ben ni skall stå på? Som nyöversättningen lyder!

Jag har haltat hela mitt liv och jag har velat ha det så. Med en fot i kyrkan och en i akademien. Då och då har jag fått höra att du måste välja... du kommer aldrig att komma vidare, och underförstått: det kommer aldrig att bli ngt av dig.

Jag har kämpat för att få behålla mina båda tillhörigheter, och rätten att få vara en gränsgångare. Jag tror till och med att det finns ngt bra i det. Man kan överföra kunskap och perspektiv från det ena området till det andra och som präst är det en poäng att fortfarande vara präst, och anställd av en annan arbetsgivare än kyrkan. Så är det ofta ute i världen, i våra systerkyrkor, t ex den anglikanska.

När den stora förändringen för kyrkan kommer, den har vi bara sett början på... blir det en nödvändighet att de flesta med olika ämbeten kan försörja sig på ngt annat sätt.

Kyrkans viktigaste uppgift är knappast att ha många anställda, men levande församlingar med engagerade kristna. Då kommer det att bli allt viktigare att leva för att vara präst, än av att vara präst... Den som lever får se...

I mitt fall borde vår Herre ha ledsnat för länge sedan... Om det nu inte vore så att jag satte min tillit till dagens ev: "Ingen kan komma till mig om han inte får det som gåva av Fadern..."

Ur mitt perspektiv har ingen fått en större gåva. Det bästa är naturligtvis när många kan se sina liv på det sättet... Som ngt man fått av nåd..

Det har för mig egentligen aldrig funnits ngt val:

– Herre till vem skulle vi gå? frågar Simon Petrus i dagens text. – – Du har det eviga livets ord, och vi tror och vi förstår att du är Guds helige...

Nu är den långa sträckan tillryggalagd och en väsentligt kortare återstår...

Man kan tänka sig livet som en väv, som ständigt förändras allteftersom tiden går...

I väven är varpen de långsgående trådarna. Inslagen är det garn som med skyttelns hjälp vävs in från sidan.

Det är som livet själv... Varpen följer oss från början till slut, från vaggan till graven. Det är det som utgör vår identitet, det är det stora tidsspännet...

Men under hela livets gång, med alla dess möten och avsked, läggs erfarenheterna till varandra, i ständigt skiftande färger tills ett mönster växer fram.

Alla försöker vi tyda det mönstret... i våra egna liv, och i livet i stort. Kan jag i det jag ser finna en mening, ett sammanhang, kanske t o m en förklaring till det jag länge grubblat på? Vart vi är på väg, vad vi vill med allt vårt slit...

Eller i livets senare skede: att stämma av och hitta en försoning med det som inte blev bra, och i tacksamhet kunna lämna tillbaka allt det som blev gott...

Några ser, såväl i det egna livet, som i tillvarons stora väv... ett kärlekens ansikte... med drag av Gud själv...

I över 40 år har jag varit präst... varav 37 år i OP.

För det vill jag tacka er, som varit min kära församling denna långa tid, och Gud som gjort allt detta möjligt.

amen